

तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको सहकारी

(पहिलो संशोधन) ऐन, २०७५

नगरसभाबाट पारित मिति: २०७५।४।३१

प्रस्तावना:

तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको सहकारी ऐन, २०७४ संशोधन गर्न बाञ्छनीय भएकाले, तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको नगरसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (१) यस ऐनको नाम “तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको सहकारी (पहिलो संशोधन) ऐन, २०७५” रहेको छ ।
- (२) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. मूल ऐनको दफा २ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा २ को-

- (१) दफा २(च) को सट्टा देहायको दफा २(च) राखिएको छ:-
“मन्त्रालय” भन्नाले सहकारी सम्बन्धी विषय हेर्ने संघीय मन्त्रालय र प्रदेश मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।
- (२) दफा २(ट) को “भन्नाले” भन्ने शब्दको पछि “संघीय वा प्रदेश सरकार अन्तर्गतको” भन्ने शब्द थपिएको छ ।
- (३) दफा २(ठ) को “सहकारी” भन्ने शब्दको पछि “संघ” भन्ने शब्द थपिएको छ ।
- (४) दफा २(प) को पछि देहायको दफा २(फ) थपिएको छ ।
“संघ” भन्नाले नगर, विषयगत, जिल्ला/ केन्द्रिय /राष्ट्रिय सहकारी संघ/महासंघ सम्झनुपर्छ ।

३. मूल ऐनको दफा ३ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ३ को-

- (१) दफा ३(२) को “व्यवसाय” भन्ने शब्दको पछि “संचालन” भन्ने शब्द थपिएको छ ।

४. मूल ऐनको दफा ५ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ५ को-

- (१) दफा ५(१) को सट्टा देहायको दफा ५(१) राखिएको छ:-
यस ऐन बमोजिम गठन भएका बहुउद्देश्यीय वा विषयगत सहकारी संस्थाले विशिष्टिकृत संघ दर्ताका लागि अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष अनुसूची (१) को ढाँचामा दरखास्त दिनुपर्नेछ ।

५. मूल ऐनको दफा ९ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ९ को-

- (१) दफा ९(२) को सट्टा देहायको दफा ९(२) राखिएको छ:-

उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि संस्था दर्ता भई व्यवसायिक सेवा प्रारम्भ गरेको दुईवर्ष पछि देहायको आधारमा जोडिएको भौगोलिक क्षेत्र कायम रहने गरी आफ्नो कार्यक्षेत्र थप वडाहरूमा विस्तारको स्विकृति प्राप्त हुन सक्नेछ ।

(२) दफा ९(२ख) को “अवलम्बन गरिएको” भन्ने शब्दको पछि “आधार पेश भएको” भन्ने शब्द थपिएको छ।

(३) दफा ९(२ग) को “हकमा” भन्ने शब्दको पछि “उपमहानगरपालिकाबाट तोकिएको” भन्ने शब्द थपिएको छ।

(४) दफा ९(४) को सट्टा देहायको दफा ९(४) राखिएको छ:-

अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि जलविद्युत आयोजना, विद्यालय तथा क्याम्पस, स्वास्थ्य सेवा, यातायात, सञ्चार सेवा, कृषि उत्पादन, वनजन्य पैदावार तथा अन्य उत्पादन, प्रशोधन वा सञ्चय गर्ने जस्ता व्यवसायिक क्षेत्र एवं सदस्यहरूको सहभागीता विस्तारका कारण प्रारम्भ वा कार्य सञ्चालन गर्दा फराकिलो कार्यक्षेत्र आवश्यक पर्ने संस्थाको कार्यक्षेत्र उपमहानगरपालिका आंशिक वा पुरै कायम गर्न सकिने छ।

६. मूल ऐनको दफा १० मा संशोधन:

(१) दफा १० को सट्टा देहायको दफा १० राखिएको छ:-

स्वीकृति लिनुपर्ने: तुलसीपुर उपमहानगरपालिका भन्दा बढी कार्यक्षेत्र कायम राखी दर्ता भई सञ्चालनमा रहेका संस्थाहरूले तुलसीपुर उपमहानगरपालिकामा सेवा सञ्चालन गर्दा स्थानीय तहले तोकेको विषय वा शर्तहरू स्वीकार गरेको पत्र संलग्न राखी सञ्चालित सेवाको विवरण सहित अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट स्वीकृति लिई अभिलेख खडा गर्नु पर्नेछ ।

७. मूल ऐनको दफा ११ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ११ को-

(१) दफा ११(१क) को सट्टा देहायको दफा ११(१क) राखिएको छ:-

उत्पादक संस्था: कृषि, दुग्ध, चिया, कफि, उखु, फलफुल, पशुपालन, माछापालन, पंक्षीपालन र अगुवावाली विशेषका, विषयगत एवम् उत्पादनको योजना समेतका आधारमा अन्य उत्पादनमूलक संस्था ।

(२) दफा ११(१ख) को सट्टा देहायको दफा ११(१ख) राखिएको छ:-

उपभोक्ता संस्था: उपभोक्ता भण्डार, वचत तथा ऋण, उर्जा तथा इन्धन र स्वास्थ्य सेवा, विद्यालय तथा क्याम्पस, यातायात, सहूलियत उपभोक्ता पसल, विशेषका विषयगत र प्राथमिक

आवश्यकता एवम् सेवाको योजना समेत सदस्यहरूले संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्ने विषयका आधारमा उपभोगजन्य संस्था

- (३) दफा ११(१ग) को सट्टा देहायको दफा ११(१ग) राखिएको छः-
श्रमिक संस्था: हस्तकला, खाद्य परिकार, औद्योगिक उत्पादन, भोजनालय र श्रम करार विशेषका विषयगत र सीप वा श्रमको विशेषता एवम् स्वरोजगारीको योजना समेत वा सदस्यहरूले श्रम लगानी तथा सहभागीताका आधारमा अन्य श्रममा आधारित संस्था
- (४) दफा ११(१घ) को सट्टा देहायको दफा ११(१घ) राखिएको छः-
बहुउद्देश्यीय संस्था: उत्पादन, उपभोग र श्रम वा सीपमा आधारित स्वरोजगारीका सेवा समेत सञ्चालन गर्ने वा एक भन्दा बढी विषयगत आधार भएका बहुमुखी संस्था ।
- (५) दफा ११(३) को सट्टा देहायको दफा ११(३) राखिएको छः-
उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि उपदफा (१) बमोजिम अन्य विषयगत संस्थाहरू गठन गर्न बाधा पर्नेछैन । तर प्रकृति परिवर्तन गर्दा नयां थप गर्दा नयां प्रकृतिको विनियम स्विकृत गराउनुपर्ने छ ।
- (६) दफा ११(३) को पछि देहायको दफा ११(४) थपिएको छ ।
तुलसीपुर उपमहानगरपालिका कार्यक्षेत्र भित्रका प्रारम्भिक सहकारी संस्थाहरू र तुलसीपुर उपमहानगरपालिका भन्दा बढी कार्यक्षेत्र भएको भए पनि तुलसीपुर उपमहानगरपालिका भित्र ठेगाना र कार्यालय भएका सहकारी संस्थाहरू मात्र सदस्य हुने, सदस्यहरूको प्रजातान्त्रिक नियन्त्रणबाट संचालन तथा व्यवस्थापन हुने सहकारीहरूको उपमहानगरस्तरमा १ वटा मात्र छाता संगठनको रूपमा तोकिए बमोजिम गठन, नियमन, संचालन तथा व्यवस्थापन हुने गरी तुलसीपुर उपमहानगर सहकारी संघ दर्ता हुन सक्नेछ ।

८. मूल ऐनको दफा १२ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा १२ को-

- (१) दफा १२(३) को “जानकारी” भन्ने शब्दको पछि “उपमहानगरपालिकाको” भन्ने शब्द थपिएको छ ।

९. मूल ऐनको दफा १३ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा १३ को-

- (१) दफा १३(२) को पछि दफा १३(३) थपिएको छ ।

सामान्यत संचालकहरू दायित्वबाट पन्छीन नमिल्ने तथा संचालकहरूले निर्णयाधिकार प्रयोग गरेको आधारमा दायित्व बहन गर्नुपर्ने ।

१०. मूल ऐनको दफा १५ मा संशोधन:

- (१) दफा १५ को “सदस्यहरूको” भन्ने शब्दको पछि “व्यवसायिक” भन्ने शब्द थपिएको छ।
११. मूल ऐनको दफा २० मा संशोधन: मूल ऐनको दफा २० को-
- (१) दफा २०(३) को सट्टा देहायको दफा २०(३) राखिएको छ:-
यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि स्वास्थ्य सहकारी संस्था, यातायात, खानेपानी, सिंचाई, शिक्षा, पर्यटन सहकारी संस्थामा प्रारम्भिक सहकारी संस्थाले सदस्यता लिन बाधा पर्ने छैन ।
१२. मूल ऐनको दफा २८ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा २८ को
- (१) दफा २८(२) को “छ महिना महिनभित्र” भन्ने शब्दको सट्टा “३ (तिन) महिना महिनभित्र” भन्ने शब्द थपिएको छ।
१३. मूल ऐनको दफा ३० मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ३० को
- (१) दफा ३०(४) को सट्टा देहायको दफा ३०(४) राखिएको छ:-
कुनै संस्थाको सञ्चालक सोही संस्थाको कर्मचारी वा आफ्नो संस्थाले सदस्यता लिएको सहकारी संघ वा बैङ्कबाहेक अर्को कुनै संस्थाको संचालक बन्न पाउने छैन ।
तर वार्षिक दुई करोड रुपैयाभन्दा कमको कारोवार गर्ने सहकारी संस्थाको सञ्चालकले त्यस्तो सहकारी संस्थामा कर्मचारीको रुपमा काम गर्न बाधा पर्ने छैन । वार्षिक दुई करोडभन्दा बढि वासलात अंकको कारोवार गर्ने संस्थामा कुनै संचालक कर्मचारी रहेको भए यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले दुई वर्षभित्र त्यस्तो संचालकले कर्मचारीको पद त्याग गरी अर्को कर्मचारीको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
१४. मूल ऐनको दफा ३१ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ३१ को
- (१) दफा ३१(२) को “अधिकार प्राप्त” भन्ने शब्दको पछि “उपमहानगरपालिकाको” भन्ने शब्द थपिएको छ।
१५. मूल ऐनको दफा ३९ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ३९ को
- (१) दफा ३९(३) को “तोके बमोजिम हुनेछ” भन्ने शब्दको पछि “१ प्रतिशत भन्दा बढी तोक्न पाईने छैन” भन्ने शब्द थपिएको छ।
(२) दफा ३९(६) को “संस्थाले” भन्ने शब्दको पछि “संकलन गरेको” भन्ने शब्द थपिएको छ।
१६. मूल ऐनको दफा ४० मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ४० को
- (१) दफा ४०(२) को “संस्था” भन्ने शब्दको पछि “हरू” भन्ने शब्द थपिएको छ।
थपिएको छ।
१७. मूल ऐनको दफा ४१ मा संशोधन:

- (१) दफा ४१ को “विनियम” भन्ने शब्दको पछि “PEARLS” भन्ने शब्द थपिएको छ।
१८. मूल ऐनको दफा ४३ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ४३
- (१) दफा ४३(३) को सट्टा देहायको दफा ४३(३) राखिएको छ ।
संस्थाले सबै प्रकारका वचत खाताहरू संचालन गर्न सक्नेछ । तर ति खाताहरू संचालन गर्नुपूर्व साधारणसभाबाट स्विकृत गराउनुपर्ने छ ।
१९. मूल ऐनको दफा ४८ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ४८
- (१) दफा ४८(२) को “बमोजिमको” भन्ने शब्दको पछि “संरक्षित पूँजि फिर्ता” भन्ने शब्द थपिएको छ।
- (२) दफा ४८(३) को पछि देहायको दफा ४८(४) थपिएको छ।
संस्थाको कुल व्यवसायीक कारोबारको रकमले सदस्यको कारोबार रकमलाई भाग गरी आएको अंकलाई संरक्षित पूँजि फिर्ता कोषको रकमले गुणा गर्दा आउने रकमलाई नै संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषको रकमको रूपमा बितरण गर्नु पर्नेछ ।
२०. मूल ऐनको दफा ५० मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ५०
- (१) दफा ५०(२) को पछि देहायको दफा ५०(३) थपिएको छ।
उपमहानगरपालिका तहको सहकारी संघ विकासको लागी तोकिए बमोजिम संचालन हुने गरी दफा ४७, ४८ र ४९ को अतिरिक्त ०.५ प्रतिशतले हुने रकम उपमहानगरपालिका तह सहकारी संघ विकास कोषमा जम्मा हुने गरी राख्नु पर्नेछ ।
२१. मूल ऐनको दफा ५२ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ५०
- (१) दफा ५२(ग) को “वचत” भन्ने शब्दको पछि “वितरण” भन्ने शब्द थपिएको छ।
२२. मूल ऐनको दफा ५५ मा संशोधन:
- (१) दफा ५५(१) को सट्टा देहायको दफा ५५(१) राखिएको छ:-
संस्थाको लेखापरीक्षण सम्बन्धी कार्य गर्न प्रचलित कानून बमोजिम इजाजत-पत्र प्राप्त लेखापरीक्षकहरू मध्येबाट साधारणसभाले निर्णय गरी एक वा एक भन्दा बढी लेखापरीक्षक सूचीकृत तथा पारिश्रमिक समेत निर्णय गरी सूचीकृत मध्ये कुनै एक लेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराउनु पर्नेछ ।
२३. मूल ऐनको दफा ५७ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ५७
- (१) दफा ५७(१च) को “समेत” भन्ने शब्दको पछि “नगरसभाको निर्णयानुसार” भन्ने शब्द थपिएको छ।

- (२) दफा ५७(१ज) को “पूँजि अनुदान” भन्ने शब्दको पछि “साझेदारी लगानी” भन्ने शब्द थपिएको छ।
- (३) दफा ५७(१झ) को “संघिय” भन्ने शब्दको पछि “तथा प्रदेश” भन्ने शब्द थपिएको छ।
२४. मूल ऐनको दफा ५८ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ५८
- (१) दफा ५८(१) को “पश्चात पनि” भन्ने शब्दको पछि “उक्त सम्पत्ति संस्थाकै नाममा रहिरहेको अवस्थासम्म” भन्ने शब्द थपिएको छ।
२५. मूल ऐनको दफा ६० मा संशोधन:
- (१) दफा ६० को “संघीय कानून” भन्ने शब्दको पछि “अन्तरगत रहि नगरसभाले तोके वा पारित गरेको” भन्ने शब्द थपिएको छ।
२६. मूल ऐनको दफा ६५ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ६५
- (१) दफा ६५(३) को सट्टा देहायको दफा ६५(३) राखिएको छ:-
उपदफा (२) बमोजिम एकीकरण वा विभाजन गर्ने निर्णय गर्दा एकीकरण वा एकिकृत/ पूर्व लिखित विनियम विभाजनका शर्त र कार्यविधि समेत खुलाउनु पर्नेछ।
- (२) दफा ६५(३) को पछि देहायको दफा ६५(४) थपिएको छ।
एकीकरण वा विभाजनको आपसी करार, पूनलिखित विनियम तथा निर्णयलाई अधिकार प्राप्त अधिकारीले प्रमाणित गरेपछि लागु हुनेछ ।
२७. मूल ऐनको दफा ६९ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ६९
- (१) दफा ६९(१) को “गर्नुपर्ने” भन्ने शब्दको पछि “सबै” भन्ने शब्द थपिएको छ।
२८. मूल ऐनको दफा ७१ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ७१
- (१) दफा ७१(८) को सट्टा देहायको दफा ७१(८) राखिएको छ।
तुलसीपुर उपमहानगर नगर कार्यपालिकाले एक अनुगमन समितिको गठन गर्न सक्ने छ जसमा कार्यपालिकाले तोकेको सहकारी समितिको संयोजकत्वमा उक्त समितिमा सहकारी हेर्ने प्रमुख कर्मचारी सदस्य सचिव, तुलसीपुर उपमहानगर सहकारी संघ, जिल्ला सहकारी संघ, विषयगत जिल्ला सहकारी संघका यस उपमहानगरपालिका भित्रका प्रतिनिधि एक/एक जना रहने छन् ।
- (२) दफा ७१(८) को पछि देहायको दफा ७१(९) थपिएको छ।
अन्यत्र दफामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि ऐन, नियम, कार्यविधि बमोजिम गर्ने अनुगमनमा बाधा पर्ने छैन ।
२९. मूल ऐनको दफा ७४ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ७४

(१) दफा ७४(२च) को “उपमहानगरपालिकाबाट” भन्ने शब्दको पछि “शेयर साझेदारी” भन्ने शब्द थपिएको छ।

३०. मूल ऐनको दफा ७६ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ७६

(१) दफा ७६(२) को “उपमहानगरपालिकाको” भन्ने शब्दको पछि “तोकिए अनुसार साझेदारी, ऋण, लगानी, अनुदान” भन्ने शब्द थपिएको छ।

(२) दफा ७६(४) को पछि देहायको दफा ७६(५) थपिएको छ।

कर्जा सुरक्षण तथा स्थीरीकरण कोष संचालन गर्न देहाय बमोजिम व्यवस्था गरिएको छ:

क. उक्त कोषको उपयोग कोषमा योगदान गर्ने सदस्यहरू तथा उपमहानगरपालिकाले तोकेको सहकारी हेर्ने संयोजक, सहकारी शाखा प्रमुख सदस्य सचिव भई समिति मार्फत प्रस्ताव गरी कार्यपालिकाबाट ऐन, नियम अन्तर्गत बनेको कार्यविधि बमोजिम हुनेछ।

ख. कार्यपालिकाले तोकेको सहकारी समितिको संयोजकत्वमा उक्त समितिमा सहकारी हेर्ने प्रमुख कर्मचारी सदस्य सचिव, उपमहानगरपालिकाले तोकेको सदस्यहरू रहने समितिले अनुगमन, नियमन भूमिका निर्वाह गर्नेछ।

३१. मूल ऐनको दफा ७७ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ७७

(१) दफा ७७ को “देखिएमा” भन्ने शब्दको पछि “सहकारी शाखाको सिफारिसमा” भन्ने शब्द थपिएको छ।

३२. मूल ऐनको दफा ७९ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ७९

(१) दफा ७९(थ) को पछि देहायको दफा ७९(द) थपिएको छ।

सदस्यलाई अन्याय गर्ने गरी बदनियतपूर्ण कार्य गरेको अवस्थामा, धितो लिलाम गरेको वा जालसाजी गरी सदस्यलाई हानी पुगाएमा, कम मूल्यांकन गरी लिलाम गराएमा

३३. मूल ऐनको दफा ८३ मा संशोधन: मूल ऐनको दफा ८३

(१) दफा ८३(२) को सट्टा देहायको दफा ८३(२) राखिएको छ:-

उपदफा (१) बमोजिमको सिफारिस प्राप्त भएमा त्यस्तो संस्थाको कारोबार, सम्पति वा बैङ्क खाता रोक्का राखी सो को जानकारी अधिकार प्राप्त अधिकारीलाई दिनु पर्नेछ। सदस्यलाई हानी पुगेको पर्याप्त प्रमाण प्राप्त भएमा ऋण, सांवा, व्याज तिरी धितो फुकुवा गर्ने माग दावी परी निवेदन प्राप्त भएमा विषय किनारा नलागेको अवस्था सम्म अधिकार प्राप्त अधिकारीले लिलाम

रोक्का वा दाखिल खारेज गर्न, रोक्का राख्न पत्र काट्न सक्नेछ र सम्बन्धीत निकायले सो रोक्का राख्नुपर्नेछ ।

३४. मूल ऐनको दफा ९४ मा संशोधन:

(१) दफा ९४ को सट्टा देहायको दफा ९४ राखिएको छ:-

सहकारी संस्थाहरूले एक आपसमा अन्तर सहकारी कारोबार गर्नुका साथै सहकारी संस्था र सम्बन्धीत सहकारी संस्थाका शेयर सदस्यहरूको संयुक्त लगानीमा कृषि फर्म, पशुपालन फर्म, र उत्पादन तथा सेवा व्यवसाय संचालन गर्न सक्नेछन्। सो कारोबार तुलसीपुर उपमहानगरपालिकाको सहकारी शाखामा दर्ता हुनुपर्नेछ । जसको छुट्टै लोगो हुनेछ । अन्तरसरकारी कारोबार यसै ऐन र तोकिएको कार्यविधि अनुसार संचालित हुनेछन् ।

स्पष्टीकरण: यस दफाको प्रयोजनको लागि “अन्तरसरकारी कारोबार” भन्नाले संयुक्त लगानी व्यवसाय करार पत्र बमोजिम संचालित कार्यलाई जनाउँछ ।

३५. मूल ऐनको दफा १०० मा संशोधन:

(१) दफा १०० को सट्टा देहायको दफा १०० राखिएको छ:-

यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कर सम्बन्धी व्यवस्था संघीय र प्रदेश कानून बमोजिम हुनेछ ।